

2013 metai

Kovo 12 d. Vytauto Didžiojo universiteto Lietuvių išeivijos institutas ir Prezidento Valdo Adamkaus biblioteka – muziejus pradėjo naują renginių ciklą, skirtą Lietuvos Vyčių organizacijos 100-čiui. Pirmoji apvaliojo stalo diskusija vyko su prof. John J. Chernoski (JAV). Diskusiją moderavo dr. Mykolas Drunga.

Balandžio 12 d. VDU Lietuvių išeivijos institute buvo pagerbtas kunigo, rašytojo, visuomenininko Stasio Ylos (1908–1983) atminimas. Sausakimša instituto Pasaulio lietuvių bendruomenės menė vos pajėgė sutalpinti visus besidominčiuosius. Renginį kunigo Stasio Ylos sukurta malda į Lietuvos kankinius pradėjo naujasis Vilniaus arkivyskupas Gintaras Grušas, kuris taip pat pasidalino ir atsiminimais apie kunigą S. Ylą. Arkivyskupo prisiminimus pagyvino aktorius Petro Venslovo skaitomos eilutės iš kunigo S. Ylos sudaryto maldyno bei poezijos rinkinio „Tylos liturgija“. Renginyje dalyvavęs dr. Gediminas Mikelaitis skaitė pranešimą „Kunigas Stasys Yla – katalikybės atnaujintojas?“. Renginį vainikavo Kauno valstybinio muzikinio teatro solistės Ritos Preikšaitės atliekami kūriniai akompanuojant pianistei B. Vingraitei.

Gegužės 8 d. Vytauto Didžiojo universiteto Lietuvių išeivijos institute duris atvėrė neformalios Kūrybinės dokumentikos kino dirbtuvės. Sumanymas jas steigti kilo suvokiant, kad šiuolaikinis humanitarinis istorinis ir aktualusis diskursas neįmanomas be vaizdinių pasakojimų. Šiandien rašytiniu tekstu pasakoti dokumentais pagrįstą istoriją yra nepakankama. XX amžiaus paskutiniojo dešimtmečio Vakarų kultūroje įvykęs „vaizdinis posūkis“ verčia istorikus ir kitus humanitarus orientuotis į vaizdinį pasakojimą, jo kūrybos galimybes. Mokslininkas literatūrologas ar istorikas, rašantis straipsnius bei knygas, mūsų kultūroje yra jau nepakankamas – reikia ugdyti mokslo, kino specialistų ir plačiosios visuomenės gebėjimą ir siekį kurti bei interpretuoti vizualiuosius tekstus.

Gegužės 9 d. VDU lietuvių išeivijos institute Kaune įvyko tarpdalykinė konferencija „Migracija ir religija: tautiškumo ir universalumo sankirtos“. Į jaukią kamerinę aplinką – instituto Pasaulio lietuvių bendruomenės menę – šįkart susirinko ne toks gausus besidominčiųjų ir gerokai gausesnis religijos, tautiškumo ir universalumo sankirtų migracijos procesų kontekste tyrinėjančiųjų būrelis. Konferenciją sudarė dvi dalys. Pirmojoje, įvairesnėje dalyje, iki pietų buvo paliestos ne tik lietuviškos, bet ir žydų diasporos temos. Tuo tarpu antroji konferencijos dalis buvo orientuota į projektinės veiklos apie lietuvių tautinę katalikų bažnyčią tyrimų pristatymui.

Gegužės 15 d. VDU Lietuvių išeivijos institutas ir Valdo Adamkaus prezidentinė biblioteka-muziejus surengė profesoriaus Egidijaus Aleksandravičiaus knygos *"Karklo diegas. Lietuvių pasaulio istorija"* sutiktuves. Renginyje dalyvavo knygos autorius prof. habil. dr. Egidijus Aleksandravičius, istorikė dr. Daiva Dapkutė, sociologė doc. dr. Daiva Kristina Kuzmickaitė, V. Adamkaus prezidentinės bibliotekos-muziejaus direktorius Arūnas Antanaitis, leidyklos „Versus aureus“ direktorius dr. Arturas Mickevičius ir filmininkas Henrikas Gulbinas.

Gegužės 17 d. VDU Lietuvių išeivijos institutas ir Prezidento Valdo Adamkaus biblioteka – muziejus surengė antrąjį renginių ciklo, skirto LIETUVOS VYČIŲ ORGANIZACIJOS 100-ČIUI paminėti, seminarą šios organizacijos istorijai ir dabarčiai. Renginyje dalyvavęs prof. Egidijus Aleksandravičius skaitė pranešimą "Pasaulio lietuvių riteriai: trijų generacijų palikimas". Dr. Mykolas Drunga aptarė Lietuvos Vyčių reikšmę išeivijos organizacijų kaleidoskope". Ingrida Celešiūtė nagrinėjo šimtamečių bendruomenių lietuvišką identitetą lygindama Lietuvos Vyčių ir Lietuvių tautinės katalikų bažnyčios bendruomenes. Susirinkusiems taip pat buvo pristatyta Vyčių kasdienybė šiandien rodant vaizdo medžiagą iš Endicott (NY, JAV) vyčių kuopos susirinkimo. Filmuotą medžiagą komentavo Arūnas Antanaitis.

Gegužės 29 d. VDU Lietuvių išeivijos institute vyko atvirų durų diena, kurios metu būsimiems studentams pristatyta Migracijos politikos ir lietuvių diasporos studijų programa. Ši diena buvo skirta kiekvienam, besidominčiam galimybe plėsti Lietuvos istorijos, migracijos politikos bei teisės žinias, pažinti dar neatrastus pasaulio lietuvių gyvenamus kampelius, analizuoti ir diskutuoti apie lietuviškosios kultūros ir sąmonės klausimus. Jaukiai įsitaisę prie puodelio arbatos, renginio dalyviai galėjo išklaudyti dėstytojų pasakojimus apie programos sukūrimo idėją, čia dėstomus studijų dalykus ir išgirsti atsakymus į visus jiems rūpimus klausimus. Nors programa pakankamai nauja, tačiau ne vienas ją baigęs studentas gali pasigirti sėkmingai tęsiamomis doktorantūros studijomis ar darbu valstybinėse institucijose, todėl susitikimo metu organizatoriai kvietė išgirsti jų sėkmės istorijas ir padiskutuoti studentams rūpimomis temomis. VDU Lietuvių išeivijos institutas yra ir didelis archyvinis pasaulio lietuvių istorijos klodus saugantis mokslo centras. Norėdami pristatyti platų išeivijos studijų galimybių spektrą, organizatoriai kvietė kartu pažiūrėti archyvinės vaizdo medžiagos filmuką.

Birželio 19 d. Buon Giorno kavinės (S. Daukanto g. 14, Kaune) rūsyje vyko dr. Daivos Dapkutės ir doc. Dalios Kuizinienės sudaryta korespondencijos ir pasakojimų knyga, skirta kitokiam Vincui Trumpai -

paprastam, draugiškam, ironiškam, turinčiam nuostabų humoro jausmą, nebijančiam pasakyti tiesą į akis ar pasišaipyti iš kitų ir, žinoma, labiausiai iš savęs. Tokį jį bandyta prisiminti renginio metu.

Žymus išeivijos istorikas, žurnalistas, publicistas Vincas Trumpa (1913-2002) Lietuvos visuomenei daugiausia žinomas savo istoriniais darbais bei straipsniais įvairiuose Lietuvos ir išeivijos leidiniuose. Pasitraukęs iš Lietuvos 1944 m. Trumpa dalyvavo liberaliojo sparno organizacijų Lietuvos laisvės kovotojų, Lietuvių rezistencinės santarvės, Santaros-Šviesos veikloje, bendradarbiavo "Mintyje", "Šviesoje", "Metmenyse", "Akiračiuose". 1997 m. jis grįžo gyventi į Lietuvą.

Spalis 9 d. VDU Lietuvių išeivijos institute vyko vieša paskaita - diskusija apie Punksko - Suvalkų krašte gyvenančius lietuvius. Savo išvalgomis dalinosi Lietuvos istorijos instituto mokslininkai dr. Rimantas Miknys ir dr. Vitalija Stravinskienė.

Spalis 10 d. VDU Lietuvių išeivijos instituto Pasaulio lietuvių bendruomenės menėje vyko naujo leidinio – [žurnalo „VDU – pasaulio lietuvių universitetas“ – sutiktuvės](#). Žurnalą pristatė leidinio vyr. redaktorius Mykolas Druga bei jo sumanytoja VDU viešųjų ryšių prorektorė prof. Auksė Balčytienė. Mintimis bei išvalgomis apie VDU kaip pasaulio lietuvių universitetą taip pat dalinosi ir leidėjus sveikino pirmasis prieš 25 metus atkurto universiteto rektorius prof. Algirdas Avižienis, VDU Lietuvių išeivijos instituto vadovas, istorikas prof. Egidijus Aleksandravičius, VDU Tarptautinių ryšių tarnybos direktorė Zinaida Baltrėnienė bei VDU prorektorė plėtrai prof. Natalija Mažeikienė. Taip pat renginio metu buvo pristatytos PLU vykdomos veiklos. Apie tai pasakojo VDU socialinio projekto „Pasaulio lietuvių universitetas“ kuratorė, žurnalo redaktorė Vaiva Ragauskaitė.

Spalis 17 d. Vytauto Didžiojo universiteto Kūrybinės dokumentikos kino dirbtuvės kvietė į žurnalistės Enrikos Striogaitės filmo „August Varkalis“ apie žinomą tapytoją, menininką, kaunietį Eugenijų Varkulevičių pristatymą. Tapytojas savo kūryba įsitvirtinęs lietuviškosios tapybos kontekste atkūrus Lietuvos nepriklausomybę išvyko į Niujorką, pasinėrė į modernaus amerikiečių meno, avangardisto, filmininko Jono Meko aplinkos pasaulį. Po 11 metų klajonių po pasaulį sugrįžo į Kauną, pasuko abstrakčiosios tapybos linkme, kuria, rengia parodas. Enrikos Striogaitės filmas nukelia į tapytojo kūrybos pasaulį, ryškina jo kūrybos kontekstus bei aplinką, atveria menininko kūrybinės virtuvės duris.

Renginyje dalyvavo filmo autorė Enrika Striogaitė bei filmo herojus Eugenijus Varkulevičius (Varkalis).

Spalio 23 d. VDU Lietuvių išeivijos institutas ir Č. Milošo centras kvietė į atvirą paskaitą "[Lietuvių tautinė mažuma Lenkijoje](#)". Paskaitą skaitė Varšuvos universiteto Sociologijos instituto mokslininkė Katarzyna Wójcikowska. Renginyje taip pat dalyvavo doc. dr. Giedrius Janauskas. Paskaitos metu buvo kalbama apie lietuvių bendruomenės Lenkijoje specifiką, jos susidarymo aplinkybes, istoriją, skaitlingumą ir lokalizaciją. Buvo paliesti savęs suvokimo, apibrėžimo per kalbą, dialektą, tradicijas ir religiją klausimai, aptarta lietuvių švietimo Lenkijoje situacija, bendruomeninis gyvenimas ir veikla. Taip pat paliesti lietuvių ir lenkų santykių klausimai pasienio regione. Renginio metu mokslininkė pristatė savo atliekamo tyrimo metodiką bei pasidalino teorinėmis įžvalgomis.

Lapkričio 4 d. Lietuvių išeivijos institutas ir Vytauto Didžiojo universiteto Kūrybinės dokumentikos kino dirbtuvės kvietė į filmų kūrėjo, visuomenininko [Anatolijaus Šluto dokumentinės filmuotos medžiagos peržiūrą](#). A. Šlutas 1966 m. įsteigė programą „Lietuviai televizijoje“, šiai programai iki 1978 metų vadovavo. Lietuvių išeivijos institute esančiame A. Šluto archyve yra saugomi unikalūs filmuoti kadrai, fiksuojantys išeivijos kultūrinio, visuomeninio gyvenimo faktus. Renginyje dalyvavo VDU doktorantė istorikė Ina Vaisiūnaitė, tyrinėjanti lietuvių išeivijos audiovizualinę žiniasklaidą ir išeivijos visuomenininkė Pranė Šlutienė. Filmų peržiūra vyko Lietuvių išeivijos instituto PLB menėje.

Lapkričio 12 d. VDU Lietuvių išeivijos institutas ir Prezidento Valdo Adamkaus biblioteka–muziejus kvietė į renginį, skirtą žurnalisto, kraštotyrininko, kolekcionieriaus, ekonomisto, teisininko [Broniaus Kviklio 100 metų jubiliejui](#). Renginyje dalyvavo prof. Algirdas Avižienis, žurnalistas dr. Mykolas Drunga, prof. Vaida Kamuntavičienė, B. Kviklio dukra Rūta Kulikauskienė. Renginį moderavo prof. Edidijus Aleksandravičius. Taip pat buvo atidaryta paroda, kurioje rodomi gausios ir unikalios B. Kviklio kolekcijos eksponatai.